

ARREST VAN HET HOF
VAN 13 DECEMBER 1979 ¹

Liselotte Hauer
tegen Land Rheinland-Pfalz
(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door het Verwaltungsgericht Neustadt)

„Verbod van aanplant van wijnstokken”

Zaak 44/79

Samenvatting

1. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Verbod van de aanplant van wijnstokken — 's Raads verordening nr. 1162/76 — Toepassing ratione temporis*
(*'s Raads verordening nr. 1162/76, artikel 3, lid 1, zoals gewijzigd bij verordening nr. 2776/78*)
2. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Verbod van de aanplant van wijnstokken — Draagwijdte*
(*'s Raads verordening nr. 1162/76, artikel 2, lid 1*)
3. *Handelingen der instellingen — Rechtsgeldigheid — Inbreuk op grondrechten — Verzekering hunner eerbiediging door het Hof — Referentienormen — Constituties der Lid-Staten — Internationale wilsverklaringen*
4. *Gemeenschapsrecht — Algemene rechtsbeginselen — Grondrechten — Eigendomsrecht — Eerbiediging in de communautaire rechtsorde*
5. *Gemeenschapsrecht — Algemene rechtsbeginselen — Grondrechten — Eigendomsrecht — Eerbiediging in de communautaire rechtsorde — Begrenzing — Beperkingen, aan de aanplant van wijnstokken gesteld — Toelaatbaarheid — Voorwaarden*
6. *Gemeenschapsrecht — Gemeenschappelijke ordening der markten — Wijn — Verbod van de aanplant van wijnstokken — Tijdelijke aard — Doelstellingen van algemeen belang — Aantasting van het eigendomsrecht — Daarvan geen sprake*
(*'s Raads verordening nr. 1162/76, artikel 2, lid 1*)
7. *Gemeenschapsrecht — Algemene rechtsbeginselen — Grondrechten — Vrijheid van professionele werkzaamheden — Eerbiediging in de communautaire rechtsorde — Begrenzing — Sociale functie der beschermde werkzaamheden*

¹ — Procestaal: Duits.

1. Door te bepalen dat „na de inwerkingtreding van deze verordening” door de Lid-Staten geen vergunningen voor aanplant meer worden verleend, sluit artikel 2, lid 1, tweede alinea, van 's Raads verordening nr. 1162/76 houdende maatregelen tot aanpassing van het wijnbouwpotentieel aan de behoeften van de markt uit dat er acht zou kunnen worden geslagen op het tijdstip waarop de aanvraag werd ingediend; er spreekt de bedoeling uit een rechtstreekse werking der verordening te verzekeren.

Verordening nr. 1162/76 is derhalve in die zin te verstaan, dat artikel 2, lid 1, eveneens van toepassing is op vóór de inwerkingtreding der verordening ingediende aanvragen van aanplantvergunningen.

2. Artikel 2, lid 1, van verordening nr. 1162/76 is in die zin te verstaan, dat het erin vervatte verbod nieuwe aanplantvergunningen af te geven, behoudens de in artikel 2, lid 2, der verordening toegestane uitzonderingen, algemeen geldt, hetgeen met name betekent: onafhankelijk van de vraag of een terrein zich in de zin van het nationale recht voor de wijnbouw leent.
3. De vraag of er in een handeling van een instelling der Gemeenschappen een inbreuk op grondrechten besloten ligt, kan ook alleen in het kader van het gemeenschapsrecht worden besproken. De introductie van bijzondere, onder de wetgeving of constitutionele orde van een bepaalde Lid-Staat vallende maatstaven, zou aan de materiële eenheid en aan de feitelijke gelding van het gemeenschapsrecht afbreuk doen en daarmee overmijdelijk de eenheid van de gemeenschappelijke markt doorbreken en de communautaire saamhangigheid in gevaar brengen.

De fundamentele rechten maken een integrerend deel uit van de algemene rechtsbeginselen, welke eerbiediging het Hof verzekert; bij de bescherming dier rechten heeft het Hof zich te laten leiden door de constitutionele tradities welke aan de Lid-Staten gemeen zijn, zodat het geen maatregelen kan toelaten welke zich niet verdragen met de fundamentele rechten die in de constituties dier staten zijn erkend. Aan internationale wilsverklaringen inzake de bescherming van de rechten van de mens waaraan de Lid-Staten hebben medegewerkt of waarbij zij zich hebben aangesloten, kunnen eveneens aanwijzingen worden ontleend waarmee in het raam van het gemeenschapsrecht rekening dient te worden gehouden.

Onder die omstandigheden is de twijfel, waarvan een nationale rechter deed blijken met betrekking tot de verenigbaarheid van de bepalingen, vervat in een handeling van een instelling der Gemeenschap, met de regelen inzake de bescherming der fundamentele vrijheden in die zin te verstaan, dat de gemeenschapsrechtelijke geldigheid dier handeling aan de orde wordt gesteld.

4. Het eigendomsrecht wordt in de communautaire rechtsorde gewaarborgd in overeenstemming met de opvattingen welke aan de constituties der Lid-Staten gemeen zijn en ook hun neerslag hebben gevonden in het eerste Protocol van het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.
5. Gezien de aan de Lid-Staten gemeenschappelijke constitutionele opvattingen en vaste legislatieve praktijken en in aanmerking genomen artikel 1 van het eerste Protocol van het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, zijn beperkingen, bij

een handeling van een instelling der Gemeenschap aan de aanplant van wijnstokken gesteld, in beginsel niet onverenigbaar met de eerbiediging van het eigendomsrecht. Evenwel dienen zulke beperkingen te beantwoorden aan de doeleinden van algemeen belang welke de Gemeenschap nastreeft en mogen zij, het nagestreefde doel in aanmerking genomen, niet als een te ver gaande en onaanvaardbare ingreep in de prerogatieven van de eigenaar zijn te beschouwen, waardoor het eigendomsrecht wezenlijk zou worden aangetast.

6. Het in verordening nr. 1162/76 voor een beperkte tijdsduur gegeven aanplantverbod is bestemd om, hangende de voorbereiding van definitieve structurele maatregelen ten aanzien van de Europese wijnbouw, terstond de produktieoverschotten te beperken en vindt derhalve een rechtvaardiging in de doelstellingen van algemeen belang welke de Gemeenschap nastreeft. Het eigendomsrecht wordt er niet wezenlijk door aangetast.

7. Evenals het eigendomsrecht, dient ook de vrijheid van professionele werkzaamheden, wel verre van als een absoluut prerogatief te mogen worden beschouwd, in verband met de sociale functie der beschermde werkzaamheden te worden gezien.

Met name als het gaat om een verbod, in een handeling van een instelling der Gemeenschappen aan de aanplant van wijnstokken gesteld, dient te worden opgemerkt dat een maatregel als bedoeld de toegang tot het beroep van wijnbouwer — en de vrije uitoefening van dat beroep op de oppervlakten waar de wijnbouw tevoren plaatsvond — niet raakt. Waar het om nieuwe aanplant gaat, zou een beperking van de vrije uitoefening van het beroep van wijnbouwer, mocht daarvan al kunnen worden gesproken, samenvallen met de beperking, aan het gebruik van het eigendomsrecht gesteld.

In zaak 44/79,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße in het aldaar aanhangig geding tussen

LISELOTTE HAUER te Bad Dürkheim,

en

LAND RHEINLAND-PFALZ

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 2 van verordening nr. 1162/76 van de Raad van 17 mei 1976 houdende maatregelen tot aanpassing van het wijnbouwpotentieel aan de behoeften van de markt, zoals gewijzigd bij verordening nr. 2776/78 van de Raad van 23 november 1978, in verband met artikel 1 van het „Gesetz über Maßnahmen auf dem Gebiete der Weinwirtschaft — Weinwirtschaftsgesetz —”,